

Πώς κράτησε το Βυζάντιο

Ολοι γνωρίζουμε ότι η Βυζαντινή Αυτοκρατορία κράτησε —με αλλαγές και με περιόδους συρρίκνωσης και επέκτασης— πάνω από χίλια χρόνια. Εκείνο όμως που πολύ λίγοι ειδικοί ξέρουν είναι ότι «αυτή η μακροδιότιπη στηριζόταν σε μια οικονομία με ενδιαφέρουσες και συχνά πολυσύνθετες δομές», ότι το βυζαντινό κράτος είχε στη διάθεσή του σημαντικούς πόρους, που κανένα άλλο κράτος, τουλάχιστον της Δυτικής Ευρώπης, δεν μπορούσε να πλησιάσει ως τα τέλη του Μεσαίωνα. «Στο μεγαλύτερο διάστημα της ιστορίας τους τα βυζαντινά εδάφη είχαν μεικτή οικονομία, που συμπεριλάμβανε ισχυρό κράτος και μικρότερες επιχειρήσεις' κυβερνητική καθοδήγηση, κυβερνητικές παρεμβάσεις, ακόμη και κυβερνητικό έλεγχο μαζί με στοιχεία της ελεύθερης αγοράς». Αυτή η —ως πρόσφατα παραγνωρισμένη— εικόνα της βυζαντινής οικονομίας είναι που επέτρεψε την οικονομική πρόοδο και τη σταθερότητα του βυζαντινού κόσμου.

Τα τελευταία εκατό χρόνια —και κυρίως μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο— συντελείται μια ανατροπή στις αντιλήψεις των βυζαντινολόγων οι οποίοι πίστευαν ότι το Βυζάντιο στηριζόταν σε αρχαϊκές δομές της οικονομίας. Και ενώ υπήρχαν πολλές μελέτες για διάφορες όψεις της βυζαντινής οικονομίας, έλειπε ένα συνθετικό έργο που να εξετάζει το ζήτημα στο σύνολό του παρέχοντας μία όσο το δυνατόν ολοκληρωμένη εικόνα των δομών, της διάρθρωσης και της εξέλιξης της στο χρόνο. Με το τρίτομο έργο, που επιμελείται και εποπτεύει η Αγγελική Λαϊού, επιχειρείται η κάλυψη αυτού του κενού. Το έργο είναι συλλογικό —οι συγγραφείς, Έλληνες και ξένοι, επί μέρους μελετών είναι 39— και ως τέτοιο απαιτούσε την ύπαρξη όχι μόνο θεματικών ενότητων, αλλά και κάποιων κειμένων συνδετικών. Παρ' όλ' αυτά πολλά από τα ανιγήματα της βυζαντινής οικονομίας παραμένουν άλυτα, είτε γιατί δεν υπάρχουν στοιχεία είτε γιατί η έρευνα δεν έχει ακόμη καταλήξει σε αποδεκτά συμπεράσματα. Η μελέτη έχει επιστρατεύσει κλάδους όχι μόνο της οικονομικής ιστορίας, αλλά και της νομισματικής, της αρχαιολογίας, της γεωγραφίας, της τέχνης, των θεσμών και του δικαίου, της τεχνολογίας και της αγροτικής παραγωγής. Πολλά κεφάλαια πραγματεύονται θέματα άθικτα ως τώρα ή με άλλους τρόπους από εκείνους που είχαν επιλεγεί στο παρελθόν. Όσο για την πρόσημη —την πριν από τον 7ο αιώνα— βυζαντινή επαχή που το συλλογικό τούτο έργο αφήνει απ' έξω, η Αγγ. Λαϊού παραπέμπει στο δίτομο έργο του Α. Χ. Μ. Τζόουνς (Α.Η.Μ. Jones) «The Later Roman Empire, 284-602: A Social, Economic and Administrative Survey»

(Οξφόρδη, 1964). Πολλά είναι και τα ονόματα των μεταφραστών. Το έργο είναι πολύτιμο και δεν απευθύνεται μόνο σε βυζαντινολόγους. Θέλω να ελπίζω πάντως ότι θα θελήσουν να το σχολιάσουν και να το κρίνουν δικό μας επιστήμονες. Πρωτοεκδόθηκε το 2002 από το Dambarton Oaks Research Library and Collection στις ΗΠΑ.

Chercher... la France

ΓΙΩΡΓΟΣ ΓΕΩΡΓΑΜΑΝΗΣ ΕΠΙΜ

Είκοσι τρεις ιστορίες με θέμα τη φοιτητική ζωή στη Γαλλία, η οποία κορυφώνεται με την έκρηξη του Μαΐ του '68. Πέραν της πολιτικοποίησης, καταπιάνεται εικόνες της καθημερινής ζωής, όταν η συλλογικότητα εμπέδωνταν στην πράξη. Εσχωρίζει μια από τις τεσσάρεις ενερκτηριες αφιερώσεις του τομού: «Στον Νίκο Πουλιαντζή, που σημάδεψε τη νιοτή μας». Συμμετέχουν συγγραφείς, πανεπιστημιακοί, δημοσιογράφοι, επιστήμονες και καλλιπνες: Ντορεττα Αδάμακη, Χ. Ζαχαράκης, Μαργαρίτα Θεοδωρακη, Κ. Κάππος, Ελισαβετ Κουναλακη, Π. Κουτρομμούσης, Δ. - Δ. Κουτσούρης, Λασκαρπια Λάκκα, Γ. Μαργαρίτης, Μαρριαννα Μονιουδη, Φ. Οικονομίδης, Γ. Παπασωτηρίου, Μ. Πεταλας, Τ. Ρομβός, Χ. Σιαφκός, Γ. Σκαμπαρδωνης, Δ. Σκουρτελης, Δ. Σταμπούλης, Μαρω Τριανταφυλλου, Ευρυδικη Τρισαν - Μιλαση, Ελενη Χρονοπούλου. «Αντικτύπος», σελ. 287, € 15,67

Ο κήπος της Εδέμ

ΕΡΝΕΣΤ ΧΕΜΙΝΓΟΥΕΙ

Συνεχίζεται η έκδοση των απάντων του Αμερικανου συγγραφεα (1899-1961), απο τις εκδόσεις «Καστανιώτης». Ο «Κήπος της Εδέμ» πρωτοεκδόθηκε το 1986, εικοσι πέντε χρόνια μετά την αυτοκτονια του Ερνεστ Χεμινγκουέι. Το μυθιστορημα στη χειρόγραφη μορφή του εκτεινόταν σε χίλιες πεντακοσιες σελίδες. Ο εκδότης του, ο Τσαρλς Σκριμπλερ ο νεότερος, κράτησε μοναχο το πρώτο μέρος του βιβλίου και αφαιρέσε το δεύτερο μέρος και μεγαλύτερο. Εξίστορει την πορεία ενός ερωτικού τριγώνου που αποτελείται απο τον πρωταγωνιστή Ντέιβιντ, τη διαστραγγμένη ψυχρα συζυγο του Καθριν και τη νεαρη ομορφη Ιταλίδα Μοριτα, την οποία ορεγότανι αμφότεροι οι παντρεμενοι. Το εν λόγω έργο χαρακτηριζεται απο τις τυπικες αδυναμίες της χεμινγκουέικης αφηγηματογραφίας, κατα τον επιμελεπτη Κωστή Καλογροϋλη: «Την αλαζονικη προεκπαση του εγωισμου του συγγραφεα στον κεντρικο αρσενικο πρωταγωνιστή του, όπου η αναγκη του για συνεχή κολακεια και αποθεωση γίνεται σχεδον αποκρουστικη». Μτφρ.: Άννα Παπασταυρου «Καστανιώτης», σελ. 336, € 16,00

ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ

Οικονομική ιστορία του Βυζαντίου από τον 7ο έως τον 15ο αιώνα

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΟΠΤΕΙΑ: ΑΓΓΕΛΙΚΗ Ε. ΛΑΪΟΥ
ΕΠΙΣΤ. ΕΠΙΤΡΟΠΗ: CECILE MORRISON - ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΥΡΑΣ - ΝΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ - ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΙΤΣΑΚΗΣ
«ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΎΦΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ», ΤΟΜΟΙ Α' - Γ', ΣΕΛ. 603, 733, 587, € 120
ΣΥΝΟΛΟ, ΠΑΝΩΔΕΤΟ

Θέλουμε παιδεία;

ΒΕΝΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Το εν λόγω βιβλίο του καθηγητή στο Μετσόβιο Βενιου Αγγελουπουλου —στον οποίο η κυβερνηση Μπους απαγόρευσε την εισοδο στις ΗΠΑ— αποτελεί συλλογη κειμένων γυρω απο θέματα Παιδείας. Οι ππλοι των εξ

κεφαλαίων είναι ευγλωπτοι και χαρακτηριστικοί: Παιδεία. Στοιχει και παθολογία. Της πασαγαλίας. Για τα μαθησιακα. Περί «αξιολογησης». Απεργίες πανεπιστημιακών. Ανηλογοι. Εκπια ση καθε λογος περι Παιδείας είναι βαθύτατα πολιτικός, ακομα κι αν αλλιως παρουσιάζεται: «Μπορει (και πρέπει) να κινεπται απο τις γενικες αρχες μεχρι τις λεπτομερειες ρυθμίσεις: οι γενικες αρχες μενουν σκετα λογια του αερα αν δεν μπορούν (τουλάχιστον ενδεικτικα) να εξειδικευτούν, να γίνουν λιανα —ενω οι λεπτομερειες χωρις γενικο πλαίσιο αναφοράς είναι ασσημαντες». «Νησος», σελ. 290, € 15